

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOËLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI

"LUCIANO MOTRONI"

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë "Luciano Motroni" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

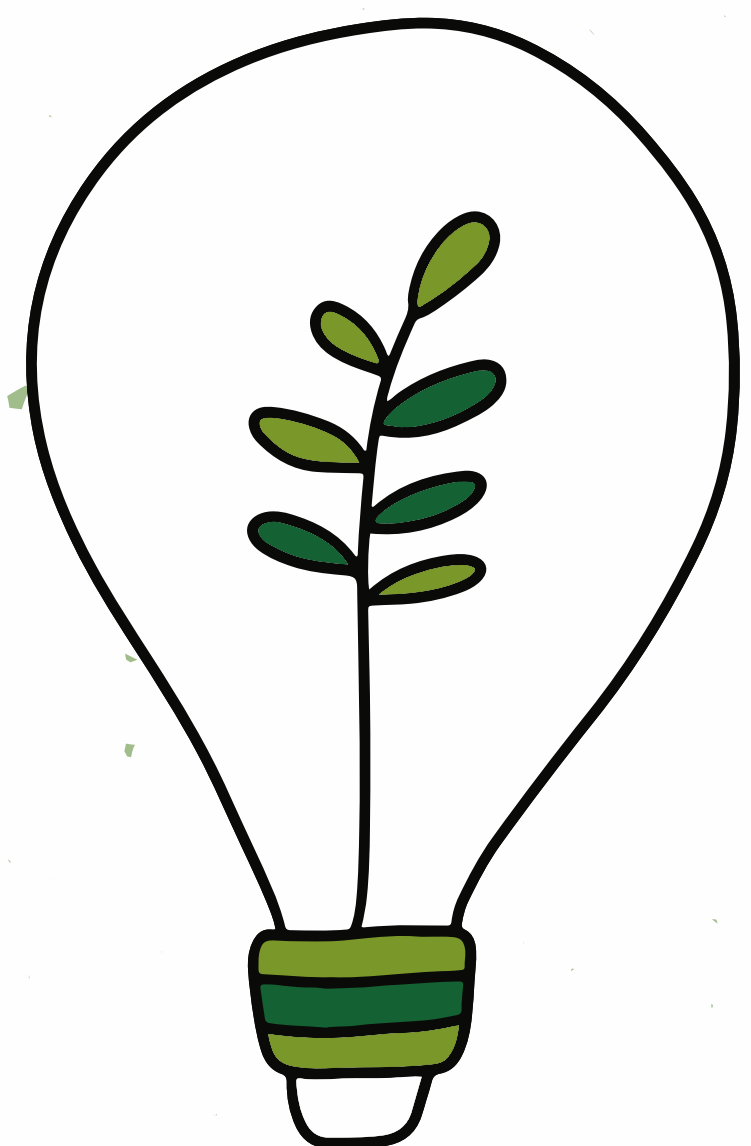
Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

KONSUMI I ENERGJISË

Trajnimi i Modeleve të Mëdha: Modelet e mëdha të IA, si ato që përdoren në përpunimin e gjuhës natyrore dhe në mësimin e thellë (deep learning), kërkojnë shumë burime kompjuterike. Për shembull, trajnimi i një modeli të madh gjuhësor mund të kërkojë energji të barabartë me konsumin vjetor të disa shtëpive. Ky përdorim i lartë i energjisë kontribuon në emetimet e karbonit, veçanërisht nëse energjia vjen nga burime jo të rinovueshme si qymyri dhe gazi natyror.

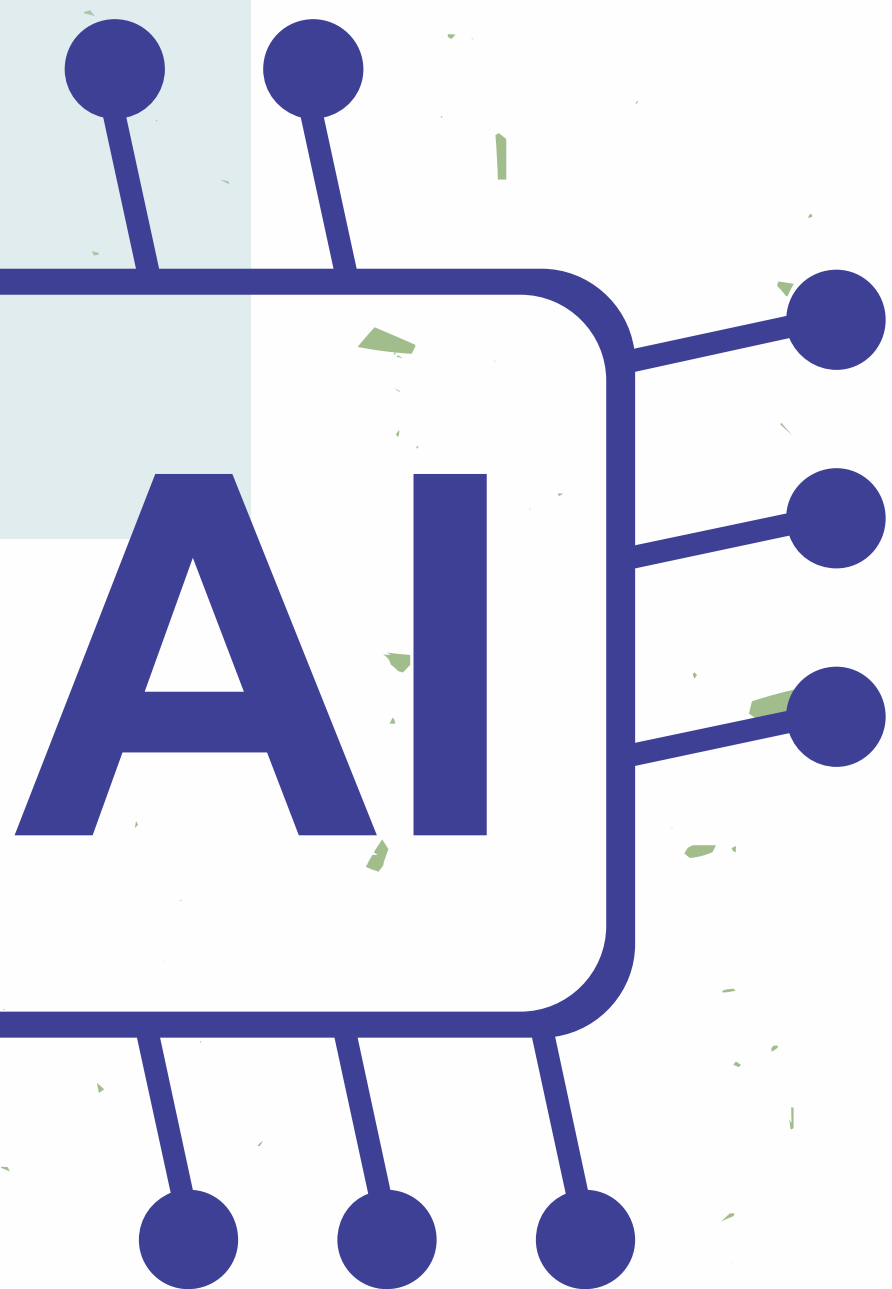
Qendrat e të Dhënave: Qendrat e të dhënave që ruajnë dhe përpunojnë të dhëna për aplikacionet e IA funksionojnë 24/7 dhe kërkojnë ftohje të vazhdueshme, duke konsumuar kështu më shumë energji.

BURIMET NATYRORE

Nxjerrja e Metaleve të Rralla: Prodhimi i pajisjeve elektronike, si serverët dhe procesorët e përdorur në IA, kërkon metale të rralla si litiumi dhe kobalti. Nxjerrja dhe përpunimi i këtyre materialeve mund të dëmtojë ekosistemet lokale, të ndotë ujin dhe të shkaktojë erozion të tokës.

Kostoja Mjedisore e Prodhimit: Proceset e prodhimit të çipave kompjuterikë dhe komponentëve të tjerë elektronikë janë intensive në përdorimin e ujit dhe kimikateve, të cilat mund të kenë një ndikim negativ në mjedis nëse nuk menaxhohen siç duhet.

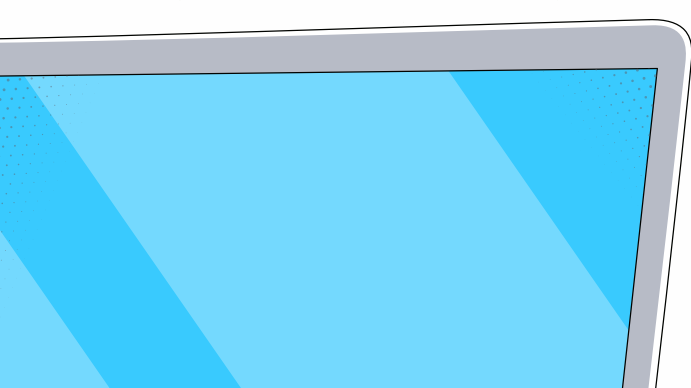
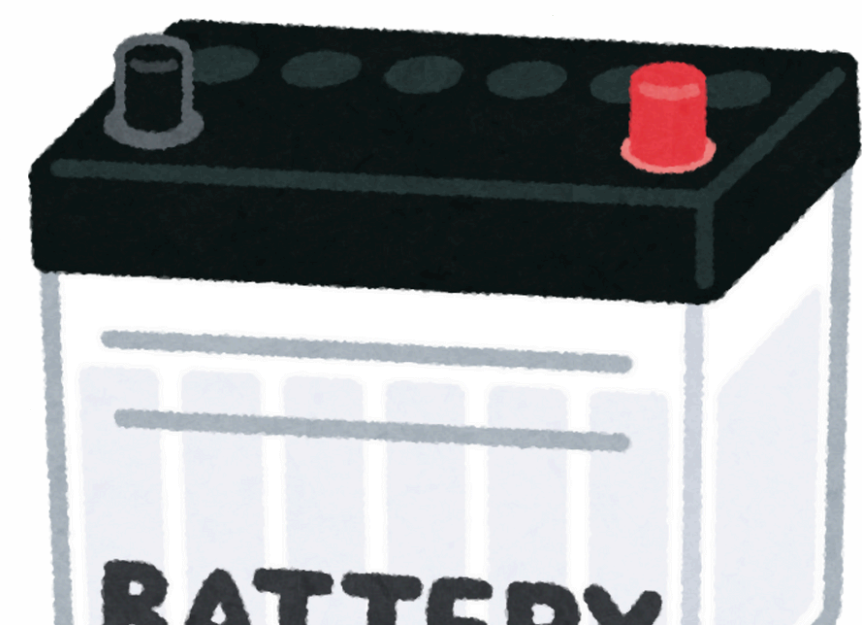
MBETJET ELEKTRONIKE DHE NDIKIMI NË EKOSISTEME

Jetëgjatësia e Shkurtër e Pajisjeve: Teknologjitë IA zhvillohen me ritme të shpejta, duke bërë që pajisjet të vjetrohen shpejt. Kjo çon në rritjen e mbetjeve elektronike, të cilat përmbajnë substanca të dëmshme për mjedisin.

Riciklimi i Papërshtatshëm: Shumë prej këtyre mbetjeve nuk riciklohen siç duhet, duke përfunduar në landfille dhe duke kontribuar në ndotjen e tokës dhe ujit me substanca toksike.

Bujqësia e Intensifikuar: Përdorimi i IA në bujqësi mund të çojë në rritjen e përdorimit të pesticideve dhe plehrave kimike për të maksimizuar prodhimin. Kjo mund të shkaktojë ndotje të ujërave dhe tokës, duke ndikuar negativisht në biodiversitet.

Shfrytëzimi i Burimeve Ujore: Teknologjitë IA mund të përdoren për të rritur efikasitetin e përdorimit të ujit, por gjithashtu mund të çojnë në shfrytëzim të tepërt të burimeve ujore nëse nuk menaxhohen me kujdes.

ASPEKTET POZITIVE TË IA PËR MJEDISIN

Përveç ndikimeve negative, IA mund të ofrojë zgjidhje për disa probleme mjedisore:

1. Optimizimi i Konsumit të Energjisë: IA mund të ndihmojë në optimizimin e konsumit të energjisë në ndërtesa dhe industri, duke reduktuar emetimet e karbonit.
2. Monitorimi i Mjedisit: Teknologjitë IA mund të përdoren për të monitoruar në kohë reale cilësinë e ajrit dhe ujit, si dhe për të detektuar ndryshimet në ekosisteme.
3. Menaxhimi i Burimeve Natyrore: IA mund të ndihmojë në menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve dhe burimeve të tjera natyrore, duke ndihmuar në ruajtjen e biodiversitetit.

PERFUNDIM

Ndikimi i IA në mjedis varet nga mënyra se si përdoret teknologjia. Për të minimizuar ndikimet negative, është e rëndësishme që zhvilluesit dhe përdoruesit e IA të kenë parasysh praktikat e qëndrueshme, si përdorimi i energjisë së rinovueshme dhe riciklimi i duhur i pajisjeve elektronike. Ndërkohë, përfitimet e IA mund të maksimizohen duke përdorur teknologjinë për të zgjidhur sfida të rëndësishme mjedisore.

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR

EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.

AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT

Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizzera

YENI YOUTH ENVIRONMENTAL IMPACT

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Doktrina e Mirë - Government
Principles of Good Governance
Ministria e Regjionit Jugor
Ministry of Regional Development

PLANI I VEPRIMIT MJEDISOR

SHKOLLA E MESME E LARTË
"XHELAL HAJDA - TONI"

QERSHOR 2024

EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

REALIZIMI I PROJEKTIT MJEDISOR

Eko klubi i shkollës së mesme “Luciano Motroni” në Prizren ka realizuar projektin mjedisor. Me anë të këtij projekti nxënësit kanë rritur hapësirën e gjelbër në shkollën e tyre duke mbjellur drunjë dhe bimë shumëvjeçare, kanë vendosur myshqe të gjalla në ambientet e mbrendshme të shkollës dhe kanë vendosur eko-ulëse. Qëllim i këtij projekti përveç tjerash ishte edhe aktivizimi mjedisor i nxënësve, të cilët gjatë aktivitetit ndihmuan në procesin e mbjelljes së drunjëve dhe kanë pastruar hapësirën përreth shkollës, duke i bërë kështu të ndjehen përgjegjës për intervenimin e realizuar.

EKO KLUBI "LUCIANO MOTRONI" RR. MEHMET PASHË DEVALLA – PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".